

noma ustanovila in s sedanjimi lastniki imenovanih sladkornic pogovorila, kako in kaj.

Iz Ljubljane. Svitla nadvojvodinja Šarlota, gospa nadvojvoda, lombardo-beneškega general-governérja Maksimilijana Ferdinanda biva od ponedeljka v Ljubljani.

— C. kr. ljubljanski telegrafni vrad naznanja z razglasom od 2. t. m., da ne prejema nobenih privatnih naznanil več, da bi se po telegrafu dalje pošiljale.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. Vojska na Laškem se je začela. Cesar iz Dunaja od 28. aprila naznanuje svojim narodom ta začetek takole: „Mojim narodom! Sosedno kraljestvo Sardinije napada svete pravice Moje krone, in neoskrunjeno celotnost cesarstva, Meni po Bogu izročnega več let sem, zlasti pa v zadnjem času z neznano prederznostjo. Dal sem zato Svoji zvesti in junaški armadi povelje, da tacemu sovražnemu počenjanju konec naredi. Spolnil sem s tem težko, pa neogibno vladarsko dolžnost. Z mirno vestjo morem oči povzdigniti k Bogu Vsegamogčnemu in podvreči se Njegovi sveti sodbi. Brez strahu izročam Svoj sklep pošteni razsodbi sedanjih ljudi in prihodnjih rodov; za gotovo vem, da ga bodo Moji zvesti narodi poterdili. Ko je pred več kakor desetimi leti ravno ta sovražnik, s prelomljenjem vsake mednarodne pravice in vojaške šege brez vse prilike, samo s tem namenom priderl v lombardo-beneško kraljestvo z armado svojo, da bi to deželo pod se spravil, ko ga je moja armada po slavnem bojevanju dvakrat pobila in zmagavcu v roke dala, bil sem velikoserčen ž njim ter mu podal roko v spravo. Le za palec ne si nisem prilastil od njegove zemlje, nisem se dotaknil ne ene pravice, ki gré sardinski kroni med drugimi evropejskimi narodi; nisem si izgovoril nikakega poročstva za to, da bi se enak napad več ne zgodil; v roki, ki sem jo odkritoserčno podal v spravo in ki je bila prejeta, sem edino iskal takošnega poročstva. Miru sem prinesel v dar kri, katero je Moja armada prelila za čast in pravico Avstrije. Za tako prizanesbo, kakor pač zgodovina ne izročuje enacega izgleda, je Sardinija odgovorila s tem, da je brez odlašanja začela sovražne dela in da to od leta do leta huje z vsemi pomočki nezvestosti in s šuntanjem mir in srečo Mojega lombardo-beneškega kraljestva spodkopava. Dobro vedoč, koliko sem dolžan miru, temu predragemu blagu za Moje narode in za Evropo, prenesel sem poterpežljivo tudi to novo sovražno počenjanje. Še nisem zgubil poterpežljivosti, ko je nasprotnik velike naredbe, ktere sem v zadnjem času, prisiljen po nezmernem šuntanju in draženju ob mejah Mojih laških dežel in v sredi njih, ukazal, za varnost teh dežel, na novo porabil za priliko, svoje sovražno počenjanje še huje nategniti. Ker so prijateljske velike države za ohrambo miru svojo dobrohotno posredstvo začele, sem radovoljno poprijel in privolil, pristopiti h kongresu (shodu) petih velikih držav. Štiri člene, ki jih je kraljevsko-velikobritanska vlada za podlago pri posvetovanji kongresa nasvetovala in Moji vladi izročila, sem vzel pod tacimi pogoji, kakor so le utegnili delo pravega, odkritoserčnega in terdnega miru pospešiti. V svesti, da se od strani Moje vlade ni zgodilo nič, kar bi bilo moglo tudi najmanjšo priliko dati k razdoru miru, sem pa ob enem tudi tirjal, da naj pred vsem orožje od sebe dne tista dežela, ki je kriva sedanjih homatij in nevarnosti vojske. Ko so pa prijateljske države silile, sem zadnjič privolil tudi v občno razorožbo. Posredstvo se je razderlo za to, ker je Sardinija v to razorožbo le s takimi pogoji dovoliti hotla, v ktere se nikakor nisem mogel udati. Potem takem ni ostalo nič drugega za ohranitev mira kot le-to: Tirjal sem neposrednje od kraljevo-sardinske vlade, da naj zmanjša svojo armado do tistega števila vojakov, kolikor jih ima ob času mira in da naj razpusti dobrovoljce. Sardinska vlada ni hotla tega storiti: Zato je došel

tisti dan, kjer ima samo orožje še razsojat veljavo pravice. Zaukazal sem Moji armadi, da naj stopi naprej v kraljestvo sardinsko. Znana Mi je dobro velika pomemba tega zaukaza, in če so Mi kedaj vladarske skerbi bile težke, je to gotovo sedaj. — Vojska je božja šiba za ljudi; serce se mi trese, ko vidim, da žuga zadeti življenje in premoženje tavžent in tavžent Mojih zvestih podložnikov; kaj dobro čutim, kolika nadloga je vojska ravno sedaj za Moje cesarstvo, katero se znotraj redno razvija in bi za to potrebovalo miru. Vendar molčati mora serce vladarjevo ondi, kjer še samo čast in dolžnost imate govoriti. Na meji stoji sovražnik z orožjem v roki v zvezi z občnim puntom in odkrito žuga, da hoče Avstrii vzeti nje laško deželo. Francozki vladar, ki se s praznimi zmisliki in pretvezami vtika v mednarodne uravnave razmere laškega polotoka, ga podpira in mu za to pošilja svoje vojake, katerih je že nekaj prišlo čez mejo v sardinsko kraljestvo. Bridke ure je že imela krona, katero so Mi brez madeža zapustili Moji prededi; slave polna zgodovina Naše domovine spričuje, da je Božja previdnost že večkrat, ko so hotle megle prekucije za najvišji blagor človečanstva nevarne svet pokriti, vzela v roko meč avstrijski in jih je razkropila z njegovim bliskom. Zopet bo kmalo ura bila, kjer bodo, kakor se kaže, ne samo posamni puntarji, marveč tudi prestoli svetu trobili prekucijo vsega, kar je doslej veljalo. Ako toraj prisiljen meč v roke vzamem, blagoslovlja ga to, da je bramba za čast in pravico Avstrije, za pravico vseh narodov in držav, za najsvetejše blago človeštva. Vas, Moji narodi! ki ste po svoji zvestobi proti dedni vladarski hiši izgled vsem narodom celega sveta, pa kličem, da ste Mi na pomoč v ti vojski tako zvesto, udano in radodarno kakor vsigdar in od nekaj; Vaše sine, ktere sem poklical med vojake Moje armade, po vojaško pozdravljam Jaz, armadni gospodar. Ponosno gledajte na-nje, v njih rokah se bo slavno vzdigoval kviško avstrijski orel. Naša vojska je pravična. Pričenjamo jo srečno in zaupno. Upamo, da v tej vojski ne bomo sami. Deželo, v kateri se bojujemo, je močila tudi kri nemških bratov, ta zemlja je njih varna bramba bila in ostala do današnjega dne; v nji so prekanjeni sovražniki nemške dežele večidel začenjali svoje zvižace, ko so mislili nemško notranjo raztreti. To nevarnost čutijo tudi vsi nemški kraji, od hišice do prestola, od meje do meje. Kakor vladar deležnik nemške zveze gogorim, ko opominjam na splošno nevarnost, in omenjam tiste slavne dneve, v katerih je Evropa po povsotnem nadušenju zadobila svojo svobodo. Z Bogom za domovino!

— C. kr. minister unanjih uprav je vsem cesarskem poslancom pri unanjih vladah poslal ta cesarjev razglas, zraven tega jim je še v posebnem pismu razložil bolj natanko uzroke in začetek sedanje vojske. V koncu tega pisma pravi, da je Avstrija konservativna vlada, v kateri so vera, zgodovinsko pravo in šege svete; kar je v narodnem duhu ljudstva žlahtnega in pravičnega, spoštuje, varuje in vaga z vago edine pravice. V avstrijskem cesarstvu bivajo narodi različnega rodu in jezika; cesar jih objema vse z enako ljubeznijo in njih zedinjenje pod presvitlim cesarskem prestolom je koristno vsem evropejskim narodom. Tirjati, da bi se po narodih nove države napravile, je najnevarniša vseh domišlij; kaj tacega tirjati, se pravi zgodovino vničiti itd. itd.

— Presvitli cesar so 27. aprila armadi, ktera pod vodstvom f. z. m. grofa Gyulai-a na Laškem stoji, poslali posebno pismo, v katerem ji pravijo, da Avstrije pravico izročé najboljim in najzvestejim rokam svoje verle armade. „Pojdite z Bogom in z zaupanjem svojega cesarja v boj!“ se glasijo poslednje besede tega pisma.

— Po telegrafnem naznanilu vojskovodja, grofa Gyulai-a, je naša armada v petek 29. aprila popoldne pri Pavii čez reko Tičin na sardinsko zemljo stopila. Tako se je začela še le ta dan vojska. Vse tedaj, kar se je že poprej go-

vorilo od bojev, ni res. Dalje se doslej še ni nič slišalo. Drugo telegrafično naznanilo grofa Gyulai-a od 2. t. m. dá vedeti, da je njegova glavna armada pri Bereguardo in Pavii na sardinsko zemljo prišla za sprednjo četo, ktera je že 29. aprila čez Tičin šla. Druzega še ni nič novega. Dunajski časnik „Presse“ naznanja sicer po telegrafnem naznanilu iz Berna to, da so cesarski pet sardinskih bark na velikem jezeru zajeli, al so bile pa te barke vojne ali kake druge, ne pové.

— Grof Gyulai je, ko je cesarska armada na sardinsko zemljo stopila, razglasil oklic prebivavcom tistih krajev, da je porok s svojo besedo in z možkim obnašanjem cesarske armade, da bo ona last in premoženje vsacega varovala in spoštovala; da cesarska armada ne pride kot sovražnik, in da ne bo dolgo, da bodo Sardinci sami cesarske svoje rešenike imenovali.

— Francozki poslanec na Dunaju je prvi dan tega mesca to mesto zapustil in se v Pariz vernil; naš poslanec se pa vsaki dan iz Pariza pričakuje, ker odsihmal ni nobene prijateljske zveze več med našo in francosko vlado.

— Kot nasledek sedanje vojske je ministerstvo dnarstva oklicalo sledeče nove postave: 1. Dunajska banka je začasno odvezana svoje dolžnosti, zmenjevati nove bankovce za sreberni dnar; 2. Colnina, tehtnina, pečatnina in boletnina se morajo prihodnje spet le v srebernini plačevati ali pa z zapadenimi kuponimi narodnega posojila; 3. za 200 milijonov gold. nov. dn. pri dunajski banki na posodo vzeti, ktera bo bankovce po pet gold. izdajala; porok za to posojilo je država dunajski banki z zastavljenimi državnimi dolžnimi pismi; 4. od kuponov obligacij se bo dohodni davk jemal kar pri tistih kasah, pri katerih se bojo kuponi izplačevali. Ta davek je po 5 od sto določen, to je, 5 novih krajcarjev od goldinarja. Kar pa se tiče kuponov narodnega posojila, kateri se izplačujejo v srebru, se morajo trideset dni pred cesarski kasi napovedati in izročiti.

— Prvi dan tega mesca je tista družba, ktera je cesarske železnice kupila, te železnice v svoje gospodarstvo vzela.

— Dunajski mestni zbor razglša željo, naj bi se napravilo kerdelo prístovoljcov, kateri bi se pridružili cesarski armadi, če bi sila bila. Sila veliko se steka na Dunaji tudi darov državi v pomoč.

— Nadavk ali ažijo srebra je sopet poskočil na 30 gold. od sto in še več.

— Razglas vodstva južne državne železnice od 27. aprila naznanja, da se od 29. aprila do 9. maja po tej železnici nikakoršno blago ne bode prevaževalo in da se tudi voz za ljudi ta čas ne bo toliko vozilo kakor sicer.

— Dunajski mestni odbor je z ozerom na sedanje politične razmere 26. aprila enoglasno sklenil, presvitlemu cesarju pismo izročiti, v katerem izrekuje v imenu mestnih prebivavcov svojo udanost, nepremisljivo zvestobo in radodarnost za pravice prestola in za čast domovine.

— Superior usmiljenih sester v avstrijskem cesarstvu je prosil, da bi se imenovanim sestram privolilo, k armadi iti, da bodo ranjenim vojakom stregle.

Iz Tersta. Zavoljo sedanjih okoljšin je dalo c. k. poglavarstvo vedeti, da so od 2. t. m. mesto Terst z okolijo, goriško in pazensko okrožje v vojskenem stanu in da so vse gosposke vojaškim poveljnikom v vseh rečeh podveržene, ktere se tičejo očitnega pokoja.

Iz Lombardo-Beneškega. Iz Monze. V noči med 22. in 23. aprila so prenesli železno krono od tod v Mantovo. Ljudstvo je bilo pri tej priložnosti mirno in pokojno.

— Za čas vojske je vsa civilna in vojna oblast

grofu Gyulaju izročena. Benedke in Verona so v obsedni stan djane.

Iz Českega. Iz Prage. 27. aprila so šli odborniki mestnega odbora in kupčijske in obertnijske zbornice na Dunaj, presvitlemu cesarju pismo udanosti prebivavcov pražkega mesta izročiti.

Iz Italije. Iz Sardinskega. Kralj je razpisal 28. aprila oklic svoji armadi, s katerem pravi, da zaničuje Avstrija s tem, da tirja, naj položi sardinska armada orožje iz rok, kralja in narod. V sklepu pravi: „Naprej k zmagi! Svoboda Italije bodi naše bandero in naš klic v boju!“

— Kralj je izvolil svojega sina, princa karinjanskega za svojega namestnika, dokler vojska terpi. Francozka armada prihaja po morju in čez 13 regimentov je bilo do 1. t. m. že na Sardinskem.

— Iz Toskane. V Florenci so se vojaki spuntali. Puntarji so dali vladarju na voljo, se s Sardinijo zediniti ali pa se vladarstvu odpovedati. Vladar je zapustil 28. aprila svojo deželo in šel v Bolonjo. Tudi v Masi in Karari je punt.

— Iz Napolitanskega. Kralju je nekoliko odleglo. V Palermi na siciljskem otoku je bil punt; bere se, da so tristo nepokojnežev zaperli.

— Iz Rima. Govorilo se je, da se je že tudi v Rimu hud punt unel in da je papež v Gaeto bežal. Časnik „Pais“ pravi, da to ni popolnoma res.

Iz Švajce. Iz Berna. Francozi imajo težavno pot čez goro Cenis; debel sneg še leži in 4000 delavcov jim mora gaz delati.

Iz Nemškega. Iz Berolina. „D. A. Z.“ piše: Uni-dan je bilo v angležkem parlamentu govorjenje, da je več angležkih ladij v jadransko morje namenjenih. Prepričani smo, da bodo angležke barke v to morje jadrale, in sicer toliko, kolikor jih bo treba. Ne govorimo pa tu o tem, kaj ima angležka vlada na jadranskem morju opraviti, ampak govorimo samo zavoljo Tersta samega; v tej zadevi pa rečemo: Ako prileti le ena krogla na Terst, je že vojska napovedana nemški zvezi, ktera se ne bo pomišljevala, svojo dolžnost na Rajnu storiti.

— Da se tudi še v sedanjem težkem času ljudi ne manjka, kateri imajo posebne muhe v glavi, pričuje to-le: Dva berolinska špekulanta sta poprašala neko angležko do-smertno zavarovavnico, ali bi življenje cesarja Napoleona za 100 tavžent goldinarjev hotla zavarovati in koliko bi imela za to plačati. Zavarovavnica jima je odgovorila, da se v to ne more udati, dokler ne privoli v to tisti sam, čigar življenje se ima zavarovati.

Iz Cerne gore. „Nord“ piše, da se knez Danilo za vojsko pripravlja; dan na dan prihajajo pisma in poslanci iz Hercegovine.

Iz Francozkega. Cesar Napoleon se bo, kakor je brati, 10. t. m. k armadi in v Turin podal; z njim pojde sedem adjutantov in šest ordinančnih oficirjev. Med njimi je tudi princ Joahim Murat imenovan.

— „Constitutionel“ piše, da ni res, da bi se bil v Carigradu punt začel.

Iz Angležkega. Vlada pošilja sila veliko streliva v Gibraltar in v sredzemeljsko morje.

— Časnik „Morn. Herald“ pravi, da za gotovo vé, da ni res, kar se o zvezi Francozov z Rusom in Dancom govori. V to versto zmišljenih reči morebiti tudi ta novica spada, da na jadransko morje in proti Terstu jadrajo že amerikanske vojne ladje, Francozom na pomoč.

Iz Portugalskega. Iz Lizabona je slišati, da ima ondašna vlada namen, demante, kateri so njena last, prodati in s temi dnarji portugalske državne dolgove poplačati.